

разом з іншими складовими сприяти досягненню цілей підприємства.

Побудовано економіко-математичну модель прогнозування гармонізації економічних інтересів підприємства і робітників як модифіковану логістичну функцію. Відома стандартна логістична функція вперше була модифікована для сукупності підприємств, що досліджуються. Параметри (за умов найкращої апроксимації) моделі були розроблені автором на основі статистичної вибірки. Модель прогнозування гармонізації економічних інтересів підприємства і робітників може бути використана керівництвом підприємств в своїй діяльності для визначення доходу в майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Ибрела, К. Факторный анализ / К. Ибрела. - М. : Статистика, 1988. - 398 с.
2. Теория прогнозирования и принятия решений / под ред. С. А. Саркисяна. М. : Высш. шк., 1977. - 351 с.
3. Головне управління статистики у Донецькій області. – Режим доступу: <http://www.donetskstat.gov.ua>. – Заголовок з екрану.

Ключові слова: витрати, мотивація, мотиваційний механізм, витрати на оплату праці.

Ключевые слова: затраты, мотивация, мотивационный механизм, затраты на оплату труда.

Keywords: charges, charges management, motivation, motivational mechanism, labor costs remuneration.

УДК 658.5.012.14

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ КОНВЕЄРОМ ПІДПРИЄМСТВ

Бутнік-Сіверський О. Б., д.е.н., професор, Науково-дослідний інститут Національної академії правових наук України, м. Київ.

Бутнік-Сіверський О. Б. Управління інноваційним конвеєром підприємств.

Розглянуто теоретичні аспекти управління інноваційним конвеєром підприємств на основі узагальнення вітчизняних та закордонних джерел. В Україні з ряду причин немає єдиного підходу до результативності інноваційної діяльності. Поняття «інноваційна діяльність в режимі інноваційного конвеєра» пов'язано з механізмом інноваційного оновлення виробничої системи підприємств – придбання, створення, впровадження об'єктів права інтелектуальної власності. Визначено генерацію інновацій на чотирьох рівнях управління у режимі інноваційного конвеєра, що вимагає принципово нових підходів до підготовки, управління й організації виробництва, постачання і збуту. Процес розвитку розглядається як функціонування за принципами адаптивності, самоорганізації, саморегуляції, саморозвитку, охороноздатності, стимулювання, що є ознакою оновленої системи управління в режимі інноваційного конвеєра та основою формування його інноваційної активності. Механізм інноваційного конвеєра пов'язаний з життєвим циклом продукції. Головне завдання менеджера – трансформувати людські та інтелектуальні ресурси в інтелектуальні активи, які перетворюються в інтелектуальний капітал, який у вартісному вимірі в процесі свого руху у виробничій системі приносить додаткову вартість. Тут характерна циклічна повторюваність цих фаз, яка пов'язана щоразу з освоєнням інновацій. Для кожної фази господарського життя характерні визначені організаційно-економічні умови. Для забезпечення підприємницького успіху, слід здійснювати всі основні функції менеджменту: строго формувати мету і задачі розвитку, планувати всі сторони своєї діяльності, організувати скоординовану роботу всіх служб і виконавців, забезпечувати належний облік і аналіз витрат і результатів роботи, здійснювати систематичний контроль і регулювання ходу виконання інноваційних проєктів. Конкретний зміст системи менеджменту на такому підприємстві може залежати від чотирьох основних факторів: фази розвитку, його типу, що визначає стратегію поведінки на ринку, характеру обраної системи прийняття рішень та рівня впровадження нововведень.

Бутнік-Сіверський А. Б. Управление инновационным конвейером предприятий.

Рассмотрено теоретические аспекты управления инновационным конвейером предприятия на основе обобщения отечественных и зарубежных источников. В Украине по ряду причин нет единого подхода к результативности инновационной деятельности. Термин «инновационная деятельность в режиме инновационного конвейера» связан с механизмом инновационного обновления производственной системы предприятий – приобретение, создание, внедрение объектов права интеллектуальной собственности. Определено генерацию инноваций на четырёх уровнях управления в режиме инновационного конвейера, который требует принципиально новых подходов к подготовке, управлению и организации производства,

организации поставок и сбыта. Процесс развития рассматривается как функционирование с позиции адаптивности, самоорганизации, саморегулирования, саморазвития, охраноспособности, стимулирования, что является признаком обновлённой системы управления в режиме инновационного конвейера и основой формирования его инновационной активности. Механизм инновационного конвейера связан с жизненным циклом продукции. Главным заданием менеджера – трансформировать человеческие и интеллектуальные ресурсы в интеллектуальные активы, которые превращаются в интеллектуальный капитал, который в стоимостном измерении в процессе своего движения в производственной системе приносит добавленную стоимость. Тут характерна цикличность повторяемости этих фаз, которые связаны каждый раз с освоением инноваций. Для каждой фазы хозяйственной жизни характерны определяемые организационно-экономические требования. Для обеспечения предпринимательского успеха, необходимо осуществлять все основные функции менеджмента: строго формировать цели и задачи развития, планировать все стороны своей деятельности, организовывать скоординированную работу всех служб и исполнителей, обеспечивая надлежащий учёт и анализ затрат и результатов работы, осуществлять систематический контроль и регулирование хода исполнения инновационных проектов. Конкретное содержание системы менеджмента на таком предприятии может зависеть от четырёх основных факторов: фазы развития, его типа, которые определяют стратегию поведения на рынке, характера выбранной системы принятия решений и уровня внедрения нововведений.

Butnik-Siverskiy A. Management of the innovative conveyor of enterprises.

The article shows theoretical aspects of management of the innovative conveyor of enterprises on the basis of summarizing native and foreign sources. By number of reasons there is no single approach to the efficiency of innovative activity in Ukraine. The concept "Innovative activity in the innovative conveyor mode" related on the mechanism of innovative renewal of enterprises' production system – purchase, development, implementation of the objects of intellectual property rights. The article also defines the generation of innovations on the four levels of management in the innovative conveyor mode, and this requires fundamentally new approaches to preparation, management and organization of production, supply and sales. The process of development is considered as functioning on the principles of adaptability, self-organization, self-regulation, self-development, protectability, stimulation, and this is a feature of renewed management system in the innovative conveyor mode and the basis of its innovative activity formation. The mechanism of innovative conveyor related on product life cycle. The main task of manager is to transform human and intellectual resources into intellectual assets, which become intellectual capital that in value terms during its motion in the production system brings additional value. It is characterized by cyclic repetition of these phases, which is related on the development of innovations every time. For each phase of economic life it is characterized by organizational and economic conditions. To ensure business success all the basic functions of management should be performed: to set development goals and objectives strictly, to plan all aspects of the activity, to organize coordinated work of all services and performers, to ensure proper accounting and analysis of costs and work results, to carry out systematic control and regulation of the implementation of innovative projects. The specific content of management system at such enterprise may depend on four main factors: the development phase, its type that defines the strategy of market behavior, the nature of the chosen decision-making system and the level of innovations implementation.

Постановка проблеми. Проблема управління інноваційним конвеєром підприємства в Україні спирається на економічну природу трансформаційних перетворень в економічній виробничій системі підприємства, яка спрямована на інноваційний тип розвитку як на макро-, так і на мікрорівнях, в основі якої проглядається процес постійного впровадження (комерціалізації) нових видів продукції і технологій, методів виробництва, збуту та просування інноваційної продукції на ринок з метою отримання економічної вигоди на підприємстві та досягнення його інноваційної активності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В економічній теорії та практиці досить широко висвітлюються питання управління інноваційним процесом, джерел інновацій, досягнення інноваційної активності. Разом з тим, деякі важливі теоретико-методичні та прикладні аспекти в цьому напрямку ще не дістали належного висвітлення. Потребують подальших досліджень питання формування інноваційної активності підприємств на умовах досягнення інноваційного конвеєра, визначення пріоритетів розвитку, побудови системи управління з урахуванням інтенсивного впровадження об'єктів права інтелектуальної власності. Дослідженню проблем управління інноваціями процесами на макро- та мікрорівні присвячені роботи багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених: В.Василенко, В.Шматько, Н. Краснокутська, П.Завлина, О. Волков, М. Дени-ченко, Л. Антонюк, І. Бала-банова, Ю. Бажал, А. Гальчинського, В. Гейця, Н. Гончарової, С. Ілляшенко, І. Федуло-вої, Л. Федулової, Т. Стюарта, Дж. Шумпетера, В. Зомбарт, В. Мічерліх та інших. Узагальнення вітчизняних та закордонних джерел показав, що сьогодні ще немає єдиного підходу щодо сутності досягнення інноваційної активності підприємств на умовах інноваційного конвеєра, його інвестиційно-інноваційного забезпечення, економіко-фінансового механізму інноваційного процесу з урахуванням впровадження об'єктів права інтелектуальної власності.

Мета статті – розкрити теоретичні засади управління інноваційним конвеєром на умовах впровадження об'єктів права інтелектуальної власності, як фактора їх інноваційної активності.

Викладення основного матеріалу. Результативність інноваційної діяльності в Україні сьогодні не відповідає вимогам забезпечення стабільного інноваційного розвитку з ряду причин, до яких можна

віднести: низький рівень інноваційної активності підприємств, які займаються інноваційною діяльністю. Більш того намітилася тенденція до зниження кількості таких підприємств (2000 р. - 18%, в 2011 р. - 13,5%) від загальної кількості підприємств в країні [тут і далі, 1]; зменшення обсягу реалізованої інноваційної продукції (питома вага реалізованої інноваційної продукції в загальному обсягу промислової продукції становила 7% у 2002 р. і 3,8% у 2010 р.); низький рівень інноваційної активності малого і середнього бізнесу 6% і 16%, відповідно. Наприклад, у Польщі цей показник сягав 30%, а в Німеччині і Швеції 62% і 67%, відповідно. Основою сучасного інноваційного розвитку розвинених країн є господарський і торговий оборот нематеріальних активів, які в загальному обсязі активів підприємств займають 60-80%; головне - відсутність управління інноваційним конвеєром підприємств в Україні з урахуванням об'єктів права інтелектуальної власності (ОПІВ) - нових технологій і відповідного обладнання, нової інноваційної продукції. Кількість впроваджених видів нової чи значно удосконаленої продукції склала 35 найменувань (у 2010р. - 39 найменувань). У 2011р. впроваджено 43 технологічних процесів, з яких - 21 маловідходний, ресурсозберігаючих (у 2010р. - 29 та 9 відповідно). У 2011р. 9 промислових підприємств (13,2% до загальної кількості підприємств, що займалися інноваційною діяльністю) придбали 21 нову технологію. Придбали нові технології промислові підприємства з добування паливно-енергетичних корисних копалин, з виробництва харчових продуктів, напоїв, машинобудування, хімічної та нафтохімічної промисловості. Незначною є кількість ліцензійних договорів, що укладаються підприємствами та організаціями України. Так, надходження від ліцензійних договорів в Україні складають менше 1 відсотка відповідних надходжень підприємств розвинутих країн світу; неухильно зменшується чисельність творців об'єктів права промислової власності (винахідників і раціоналізаторів) як в цілому по економіці, так і у промисловості та більшості її галузей. Аналіз динаміки виданих патентів свідчить про зростання питомої ваги видачі патентів іноземним заявникам. Із загального числа 20-річних патентів понад сорока відсотків патентів належать іноземним заявникам. Запроваджені ставки зборів в Україні (юридичні особи мають сплачувати за отримання та підтримання патенту винахід протягом перших п'яти років не більше 500 грн., як раніше, а більше 9000 грн.) сьогодні перевищують в 1,5-3,5 рази відповідні витрати підприємств європейських країн, зокрема, Великобританії, Німеччини, Франції, Іспанії, в 3,7 рази більші ніж у Вірменії (член СОТ з 2003 р.) та 1,5 рази більші ніж у Молдові (член СОТ з 2001р.); відсутність або знищення та недооцінка діючої інноваційної інфраструктури (технопарки, технополіси, інноваційні кластери тощо).

Використовуючи інноваційно-цільову стратегію, передові компанії країн зі сталою економікою у прагненні до лідерства все більше працюють у режимі так званого інноваційного конвеєра, який являє собою процес прискореної реалізації нововведень. Аналіз реалізації концепції на прикладі багатьох розвинутих країн (США, Канада, Німеччини, Великобританії, Японії тощо) показав її ефективність [2, с. 15].

Тому предметом уваги цього дослідження стали підприємства, які трансформують систему управління інноваційної діяльності виробництва з переходом до режиму інноваційного конвеєра, як фактора інноваційної інтенсифікації та переходу від інерційності до активної інноваційної діяльності. Поняття «інноваційна діяльність в режимі інноваційного конвеєра», пов'язують з механізмом інноваційного оновлення виробничої системи підприємств - придбання, створення, впровадження об'єктів права інтелектуальної власності, яка у виробничому процесі трансформується в оновлену продукцію, технологію, що конкурує на ринку товарів, послуг і стимулює до подальшого процесу оновлення виробництва, що в динаміці набуває ознак інноваційного конвеєра. Це є джерелом досягнення інноваційної активності підприємств, показники яких відтворюють дієвість механізмів інноваційного розвитку країни.

Головною ознакою підприємства, яке переходить на управління у режимі інноваційного конвеєра, є генерація інновацій на чотирьох рівнях: на першому - як результат творчого процесу у вигляді нової продукції, нових методів, технологій тощо; на другому - як процес введення у виробництво нових виробів, елементів, а також застосування організаційних підходів, принципів керування замість існуючих на підприємстві [3, с.33]; на третьому - створення техніко-технологічної підготовки виробничої системи до сприйняття інновацій; на четвертому - створення умов для розвитку людського капіталу.

Тут використовуються цілеспрямовані новації та вже відомі. Останні не є інноваціями, а техніко-технологічними та організаційно-управлінськими рішеннями, які накопичені за рахунок минулої творчої праці, виробничого та практичного досвіду, але без яких неможливо здійснити оновлення виробничої системи або впровадження інноваційного проекту, які називають «базовими технологіями». Однією з основних складових тривалого виживання і розвитку вітчизняних суб'єктів підприємницької (господарської) діяльності стає здатність запропонувати, розробити, виготовити, вивести на ринок і просувати на ньому товари з новими споживчими якостями, товари, орієнтовані на задоволення існуючих потреб, але новими нетрадиційними способами, або ж товари, що призначені для задоволення нових (у тому числі принципово нових) потреб (у ряді випадків ці потреби цілеспрямовано формують). Це вимагає принципово нових підходів до підготовки, управління й організації виробництва, організації постачання і збуту, тобто обрати необхідний варіант інноваційного розвитку підприємства. Інноваційний розвиток, як зазначає С. Ілляшенко, визначають як процес господарювання, що спирається на безупинний пошук і використання нових способів і сфер реалізації потенціалу підприємства у мінливих умовах зовнішнього середовища в рамках обраної місії та прийнятої мотивації діяльності і який пов'язаний з модифікацією існуючих і формуванням нових ринків збуту [4]. Процес інноваційного розвитку з позиції управління інноваційним конвеєром слід розглядати з позиції конкретного суб'єкта господарської діяльності, тобто з позиції конкретного підприємства, яке

повинно функціонувати за принципами, визначеними частково С. Ілляшенко: *адаптивності* (прагнення до підтримання певного балансу зовнішніх і внутрішніх можливостей розвитку); *динамічності* (динамічне приведення у відповідність цілей і спонукальних мотивів (стимулів) діяльності підприємства); *самоорганізації* (самостійне забезпечення підтримання умов функціонування); *саморегуляції* (коригування системами управління виробничо-збутовою діяльністю підприємства відповідно до змін умов функціонування); *саморозвитку* (самостійне забезпечення умов тривалого виживання і розвитку підприємства) [5, с.23–24]; *охороноздатності* (охорона об'єктів прав інтелектуальної власності, які офіційно визнані патентоспроможними на всіх стадіях інноваційного розвитку підприємства) та *стимулювання* (стимулювання до творчості працюючих та до зростання вартості людського капіталу). З іншого боку, система матеріального стимулювання впровадження інновацій завжди обмежена як абсолютно, так і під час дії і не може повністю компенсувати первинні збитки. Таким чином, розвиток підприємств, побудованих на основі інноваційної моделі функціонування, об'єктивно обумовлений і вимагає створення нового гнучкого організаційного механізму та управління.

За означеними принципами має функціонувати оновлена система управління інноваційним розвитком суб'єктів господарської діяльності в режимі інноваційного конвеєра, тобто послідовного переходу від існуючого стану до якісно нового рівня та подальшого переходу до нового рівня більш продуктивного від попереднього. В залежності від «відстані» між попереднім і новим рівнем, тобто глибини і якості змін, на думку словацьких дослідників [6], розрізняють кілька ступенів оновлення, тобто класів і рядів, що утворюють спектр нововведення. При цьому кожний ступінь оновлення необхідно доповнити даними про носіїв цих змін, що забезпечують впровадження нововведення, а також вказуються виробничі фактори, що беруть участь у цьому оновленні [7, с. 65–68].

Механізм інноваційного конвеєра, як основа формування інноваційної активності, пов'язан з життєвим циклом продукції, який має відповідні фази: розробка, освоєння, розповсюдження, зрілість та старіння. Для розвитку та підтримки завойованих позицій нової продукції на ринку виникає потреба в удосконаленні технології, її виробництва та збуту. Однак, відповідні можливості обмежені і, до того ж, як не збільшуй витрати на дослідження та розробки, обов'язково наступить фаза, яку визначають як фазу зрілості, коли подальше зростання потужностей супроводжується все меншим результатом. З позиції В. Зінова, розробка нового покоління продукції та опанування технології її виробництва повинні починатися тоді, коли фаза старіння продукції (товару), що традиційно продавалась, ще не наступила. Правомірно називати стадією інноваційного проекту першу фазу життєвого циклу будь-якого товару [8, с.280–284]. Важливою складовою в цьому процесі є перетворення інновацій, створених людськими ресурсами, в інтелектуальні ресурси, якими підприємство може володіти. Тому головне завдання менеджера – трансформувати людські та інтелектуальні ресурси в інтелектуальні активи, які у вартісному вимірі перетворюються в *інтелектуальний капітал*, який розглядається з позиції авансованої інтелектуальної власності, що в процесі свого руху у виробничій системі приносить більшу вартість за рахунок додаткової вартості.

Принципова відмінність звичайних підприємств від підприємств, які спрямовані на інтенсивні інноваційні процеси, обумовлено тим, що, з одного боку, впровадження значних інновацій на звичайних підприємствах вимагає протягом тривалого періоду часу не тільки великих капітальних витрат, але і ставить під загрозу виконання поточного завдання, який, як правило, не допускає тимчасового скорочення обсягів виробництва і його ефективності. Для забезпечення підприємницького успіху, пов'язаного з інноваційною активністю підприємства, слід здійснювати всі основні функції менеджменту: строго формувати мету і задачі розвитку, планувати всі сторони своєї діяльності, організувати скоординовану роботу всіх служб і виконавців, забезпечувати належний облік і аналіз витрат і результатів роботи, здійснювати систематичний контроль і регулювання ходу виконання інноваційних проектів. Управління інноваційною активністю підприємства формально регламентується системою нормативних обов'язкових для всіх співробітників документів. До них відносяться статут, положення про служби і підрозділи, посадові інструкції. Конкретний зміст системи менеджменту в на такому підприємстві може залежати від чотирьох основних факторів: фази розвитку; його типу, що визначає стратегію поведінки на ринку; характеру обраної системи прийняття рішень та рівня впровадження нововведень або рівня інноваційності продукції. Тут характерна циклічна повторюваність цих фаз, яка пов'язана щоразу з освоєнням інновацій. Для кожної фази господарського життя характерні визначені організаційно-економічні умови, що виражаються в типових формах фінансування, характері обраної галузі, цінній політиці, поведінки на ринках, організаційній структурі, масштабах діяльності, глибині спеціалізації й ін.

Системний підхід до управління інноваційним конвеєром вимагає злиття всіх елементів механізму інноваційного підприємства в єдине ціле на стадії формування стратегічних цілей, а саме інноваційну місію сучасного підприємства (фірми), за якою поєднуються два спрямування: інноваційна діяльність та інноваційне підприємництво [9] з інтелектуальним капіталом, який складається з інтелектуальних активів та прояву людського капіталу при створенні інноваційної продукції в процесі переходу від одного життєвого циклу до іншого більш досконалого від попереднього.

Висновки: 1. Результативність інноваційної діяльності в Україні сьогодні не відповідає вимогам забезпечення стабільного інноваційного розвитку, що обґрунтовує потребу в здійсненні трансформації системи управління інноваційної діяльності виробництва з переходом до режиму інноваційного конвеєра, як фактора інноваційної інтенсифікації та переходу від інерційності до активної інноваційної діяльності.

2. Розвиток підприємств, побудованих на основі інноваційної моделі, має передбачати функціонування оновленої системи управління інноваційним розвитком суб'єктів господарської діяльності в режимі інноваційного конвеєра, тобто послідовного переходу від існуючого стану до якісно нового рівня та подальшого переходу до нового рівня більш продуктивного від попереднього.

3. Механізм інноваційного конвеєра, як основа формування інноваційної активності, пов'язан з життєвим циклом продукції, який має відповідні фази: розробка, освоєння, розповсюдження, зрілість та старіння. Важливою складовою в цьому процесі є перетворення інновацій, створених людськими ресурсами, в інтелектуальні ресурси, якими підприємство може володіти, що вимагає створення нового гнучкого організаційного механізму та управління.

Список використаних джерел:

1. Інноваційна активність. Впровадження інновацій на промислових підприємствах (<http://www.ukrstat.gov.ua>).
2. Рубан В., Чубакова О., Некрасов В. Інноваційна модель стратегічного розвитку України: методологія і досвід // Економіка України. – №6. – 2003. – С. 14 – 15.
3. Науменко П. Крахмальова Т. Від ідеї створення нового продукту до реалізації інноваційного продукту // Інтелектуальна власність. – 2004. – № 1. – С. 33–38.
4. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи : навч. посіб. [для студ. вищих навч. закл.] / С. М. Ілляшенко. – Суми : Університетська книга, 2003. – 278 с.
5. Ілляшенко С.Н. Инновационное развитие субъектов хозяйственной деятельности // Механізм регулювання економіки, економіка природокористування, економіка підприємства та організація виробництва. Вип. 1. – Суми: Вид-во СумДІ, 2000. – С. 110–116.
6. Лещинин М. Научная организация подготовки производства. Пер. со словац.. // Под ред. В.М.Данюлюка. – К.: Техника, 1998.
7. Василенко В.О., Шматько В.Г. Інноваційний менеджмент: Навчальний посібник. За ред. В.О. Василенко. – К.: ЦУЛ, Фенікс, 2003. – 440 с.
8. Зинов В.Г. Управление интеллектуальной собственностью : Учебное пособие. – М.: Дело, 2003. – 512 с.
9. Бутнік-Сіверський О.Б., Жарінова А.Г. Теоретичні аспекти трансформації виробничої системи в умовах інноваційної діяльності // Збірник наукових праць № 6. – К.: НДІ інтелектуальної власності, 2008 – С. 188–216.

Ключові слова: інноваційний розвиток, активність, механізм, генерація інновацій, організація інноваційного процесу, інтелектуальний капітал.

Ключевые слова: инновационное развитие, активность, механизм, генерация инноваций, организация инновационного процесса, интеллектуальный капитал.

Keywords: innovative development, activity, mechanism, generating of innovations, organization of innovation process, intellectual capital.

УДК 347.77.001.76

ВИНАХІДНИЦТВО ЯК НАПРЯМОК ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Яшарова М. М., к.юр.н., доцент кафедри «Інтелектуальної власності і права» ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет»

Яшарова М. М. Винахідництво як напрямок інноваційної діяльності: проблеми правового забезпечення.

Представлена наукова стаття присвячена проблемам правового регулювання винахідництва як напряму інноваційної діяльності і містить авторські пропозиції щодо концептуального забезпечення зазначених питань, а також щодо удосконалення чинного законодавства України у сфері правової охорони винахідницької діяльності. Динаміка розвитку науки і техніки у світі за останні роки свідчить про те, що соціально-економічний розвиток країн значною мірою залежить від створення та ефективного використання різноманітних об'єктів інтелектуальної власності та надання їм режиму охоронюваних і інновацій. Такі об'єкти виникають внаслідок використання людиною свого інтелекту, знань та досвіду. Економічне зростання сучасних високотехнологічних компаній визначається не стільки їх товарно-матеріальними цінностями, скільки нематеріальними активами, які не випадково отримали назву інтелектуального капіталу. В нього включаються як наукові співробітники, так і нові технології, постійне підвищення кваліфікації персоналу, його професіоналізм тощо. Можна стверджувати, що впровадження об'єктів